

13.06.2012

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de İşsizlik Sigortası 25.08.199 tarihinde 4447 sayılı Kanunla kurulmuştur. Bu Kanunla oluşturulan İşsizlik Sigortası Fonunda büyük bir parasal birikim ortaya çıkmıştır. İşsizlik Fonu prim kesintilerinin 2000 yılının Haziran’ında, buna karşılık işsizlik ödeneği ödemelerinin ise Mart 2002’de başlaması Fondaki birikimin büyük miktarlara ulaşmasının başlangıç nedeni olmuştur.

Ancak asıl birikim, izleyen 10 yıllık dönemde Fona girişler sürekli artarken işsizlik ödeneklerinin son derece sınırlı tutulmasından kaynaklanmıştır. İşsizlik Sigortası Fonu girdileri Nisan 2012 itibariyle 74 milyar 463 milyon TL, çıkışlar toplamı 18 Milyar 571 milyon TL, Fonun toplam varlığı ise 55 milyar 892 TL’dir. Uygulamanın başladığı Mart 2002 tarihinden 31.05.2012 tarihine kadar 3.255.029 kişi başvuruda bulunmuş, 2.570.089 kişi işsizlik ödeneği almaya hak kazanmıştır. Mart 2002 tarihinden 31 Mayıs 2012 tarihine kadar toplamda 4.932.368.347.- TL ödemede bulunulmuştur.

Toplanan primler ile işsizlere yapılan işsizlik ödeneği ödemeleri arasında açıklığın büyümesinin asıl nedeni, sisteme hak sahibi olarak girmenin güçlüğünden kaynaklanmaktadır. Buna, sistemden yararlananlara yapılan ödemelerin tutarlarının düşüklüğü (en çok asgari ücretin yarısı ile kendisi kadar ödeme yapılmaktadır) ve yararlanma süresinin kısıtlılığı(180, 240 veya en çok 300 gün prim ödenmekte)eklenince, kaynaklar-ödemeler orantısızlığı veya “prim ödeyen yükümlü- işsizlik ödeneğinden yararlanan hak sahibi” dengesizliği giderek büyümektedir.

Yararlanma koşullarının çok ağır olması, İşsizlik Sigortası Fonunun asıl işlevinin işsizlik sorunundan kaynaklanan sorunları çözmek yerine başından beri kamu finansmanı için uygun koşullu bir borçlanma kaynağı oluşturulması olduğunu göstermektedir. Gerçekten de, Fon varlığının büyük bir kısmı kurulduğundan beri uzun vadeli devlet tahvillerine bağlanmıştır. Kamu iç borçlanmasında ortalama vadeyi uzatan, reel faizleri kısmen düşüren etkenlerden biri de bu tür kamu içi borçlanmalardır. Mayıs 2012 sonu itibariyle toplam fon varlığının %18.85’i kuponsuz tahvil, %77,88’i Kuponlu tahvil, %1,76’sı mevduat, %1,51’i de döviz tevdiat hesabından oluşmaktadır. Ayrıca Fon varlıkları, kamu kesiminin birincil fazlasını olduğundan daha yüksek göstermek gibi bir işlevi de üstlenmektedir.

Fona mali işlev yüklenmesinden çok daha olumsuz bir durum, 2008 bütçesinden itibaren Fon kaynaklarının geri dönüşsüz biçimde ve artan ölçeklerde bütçeye aktarılmasıdır. 4447 sayılı Kanunun 53. maddesinin sonndan bir önceki fıkrasında yer alan “Bu fon bütçe kapsamı dışında olup, gelirlerinden hiçbir şekilde kesinti yapılamaz ve Genel Bütçeye gelir kaydedilemez” hükmüne rağmen, ilk kez 15.5.2008 tarihli 5763 sayılı Kanunun 19 maddesiyle, daha sonra 26.6.2009 ve 11.8.2009 tarihlerinde çıkarılan 5920 ve 5921 sayılı Kanunlarla, bu defa 2009 yılına münhasır olmak üzere Fonun nema gelirlerinden dörtte üçünün Genel Bütçeye gelir kaydedilmesi uygulamasına geçilmiştir. Böylece orana bağlanarak aktarılan miktar iyice yükseltilmiştir.

Öyle ki, işsizlere aktarılan ödenekten çok daha fazlası bütçeye yama yapılmaya başlanmıştır. 2011 sonuna kadar İşsizlik Ödeneği toplamı 4 milyar 541 milyon, Kısa Çalışma Ödeneği toplamı 206 milyon TL ve ikisinin toplamı 4 milyar 747 milyon TL düzeyinde kalırken, 2008-2011 yıllarında Bütçeye aktarılan miktar 10 milyar 151 milyon TL düzeyine çıkabilmiştir. Böylece Fon kaynakları önemli ölçüde aşındırılmaya başlanmıştır.

Aynı şekilde, kriz dönemlerinde istihdam teşviki amacıyla işveren sigorta primlerinin belli bölümlerinin geçici düzenlemelerle Fon kaynaklarından sağlanması da Fonun amacı dışına çıkan uygulamalar olmaktadır.

İşsizlik Sigortası Fonu’nun daha etkin ve amacına uygun kullanılmasının sağlanabilmesi, böylece daha çok istihdamın yaratılması, mesleki eğitimin geliştirilmesi ve sonuçta işsizliğin azaltılabilmesi için TBMM bünyesinde ortak bir siyasi anlayışın geliştirilebilmesi amacıyla Anayasanın 98 ve İçtüzüğü’nün 104 ve 105 inci maddelerine göre Meclis araştırması açılmasını saygılarımızla arz ederiz.

Prof. Dr. Oğuz OYAN
İzmir Milletvekili